

Σε μια προσπάθεια να κρατήσω κάποιες εσωτερικές ισορροπίες, αμέσως μετά την ανάγνωση των βιβλίων του Μ. Θεοδωράκη, βρέθηκα εμπρός στην πολιτική μαρτυρία της Φ.Π.Π. με τίτλο: «Σαράντα χρόνια τώρα», το χρονικό πλαίσιο δηλαδή που ασχολήθηκε ενεργά με τα κοινά.

Θα ξεκινήσω από τη σελίδα 266 όπου μεταφέρει τηλεφωνική συνομιλία με τον Κων/νο Καραμανλή ο οποίος την κάλεσε ανήμερα Θεοφανείων για να της ευχηθεί:

«Τι κάνεις, Φάνη;»

«Τρέχουμε, κύριε πρόεδρε, τρέχουμε για το κόμμα!»

«Καλά κάνετε, Φάνη, αλλά σημασία έχει όχι να τρέχετε αλλά να ξέρετε που πάτε!»

Η συνομιλία είναι καθοριστική και ενδιαφέρουσα. Αναδεικνύει το άγχος για την τύχη του κόμματος, τη πρωτοκαθεδρία αυτής της αγωνίας απέναντι σε οποιαδήποτε άλλη και τελικά την ένταση της πολιτικής μάχης, όπως και το αντίκτυπο της στη ζωή των πολιτικών.

Αυτή η κατάσταση βεβαίως επιδέχεται δυο ερμηνείες. Η μια έχει να κάνει με το θετικό της αφοσίωσης των πολιτικών στο ρόλο τους. Η άλλη, με το αρνητικό της απόλυτης εξουσίας που ασκεί το Κόμμα, όχι σαν κάτι αόριστο, αλλά σαν το όχημα που θα κρατήσει τους πολίτευόμενους στις θέσεις τους.

Με υπότιτλο «Γεγονότα, παρασκήνια, και πρωταγωνιστές της μεταπολίτευσης», το βιβλίο μας προσφέρει μια πλούσια παράθεση όλων όσων υπόσχεται με ταυτόχρονη ερμηνεία από την συγγραφέα.

Υπάρχει ασφαλώς ένα πρελούδιο για τα παιδικά, τα εφηβικά, τα νεανικά χρόνια, για όλο το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε ώστε να φθάσουμε στην εισαγωγή της στο κόμμα και στα κοινά.

Η Φ.Π.Π. δεν είχε τυχαία καταγωγή με τη λογική ότι όλοι οι προσκεκλημένοι στις τελετές των ανακτόρων, οι δεσποινίδες που χόρευαν στις χοροεσπερίδες με τον τέως, ήταν

τρόπον τινά διακεκριμένες, υπολογίσιμες μονάδες. Ανήκε λοιπόν σε μια Αθηναϊκή ελίτ. Είχε γνωριμίες, είχε δυνατότητες πρόσβασης.

Παράλληλα έκαμε έναν πολύ καλό γάμο. Καλό με την έννοια του ότι ευτύχησε να γίνει μανά τεσσάρων παιδιών και να δει 11 εγγόνια. Καλό και με την έννοια της οικονομικής ευρωστίας του συζύγου της ο οποίος την στήριξε παντοiotρόπως. Όπως ανακαινίσεις στα υπουργικά γραφεία που θήτευσε το κόστος των οποίων κατέβαλε η ίδια και γενικά μια άνεση που ασφαλώς διευκόλυνε τα θέματα.

Αυτό δεν αποτελεί πρόθεση κριτικής, ότι δηλαδή η όποια πολιτική της πορεία ήταν απόρροια της καταγωγής της, αλλά περιγραφή γεγονότων. Ασφαλώς όμως, υπάρχει μια κατηγορία ανθρώπων που τα εφόδια της καταγωγής τους και η εξέλιξη της ζωής τους, σε καθαρά οικονομικό επίπεδο, υπήρξαν σημαντικά βοηθητικά στην ζωή τους.

Η περιγραφή της είναι κατατοπιστική, ίσως αρκετοί να πουν, ότι δεν είναι αρκετά διεισδυτική. Σε κάποιο βαθμό ήταν και αναμενόμενο. Είναι δυσδιάκριτα τα όρια ανάμεσα στην περιγραφή των γεγονότων και το κουτσομπολιό. Γενικώς ο τόνος της είναι ήπιος, ακόμα και με κάποια στελέχη ή τακτικές του αντίπαλου πολιτικού δέους, του Πα.Σο.Κ που προφανώς τους χώριζε η άβυσσος.

Είναι εμφανής η προσπάθειά της να προσφέρει στοιχεία στον αναγνώστη για το πόσο εργάστηκε και πόνεσε για το κόμμα, για το πόσο σεβάστηκε το βουλευτικό αξίωμα και το πόσο τίμησε με την δουλειά της τα υπουργεία από τα οποία πέρασε. Αναμενόμενο και αυτό, ειδικά σε ένα χώρο τόσο αμφισβητούμενο όσο η πολιτική, οπότε η κατάθεση έργων σε μια σχεδόν αυτοβιογραφική ροή είναι σχεδόν αναγκαία ώστε να πειστεί ο αναγνώστης, τόσο περί των αγαθών προθέσεων όσο και περί των αποτελεσμάτων.

Αναφέρεται σε πληθώρα γεγονότων.

Για την άσκηση του νόμιμου δικαιώματός της, να ασκήσει ένσταση κατά της εκλογής Λιάπη, και για την αντίδραση της Αντιγόνης, μητέρας του Μισέλ, που αν και την συμπαθούσε, έκτοτε δεν της ξαναμίλησε, καθώς κέρδισε την ένσταση. Έτσι βρέθηκε εκείνη μέσα στη Βουλή και ο Λιάπης εκτός (σ.159).

Παρόμοια συμπεριφορά είχε και ο Γιάννης (πατήρ του Μιλτιάδου και υιός επίσης Μιλτιάδου, άπαντες πέρασαν από το Ελληνικό κοινοβούλιο) Βαρβιτσιώτης ο οποίος απώλεσε, από την συγγραφέα, την πρώτη θέση στην Β' Αθήνας, στις πρώτες από τις τριπλές εκλογές του '89 – '90. Θύμωσε λοιπόν και σταμάτησε επί έτη να της μιλά (σ. 181).

Έχει την παρρησία να δηλώσει ότι διόρισε εν είδει ρουσφετιού στο Δημόσιο. Αλλά λίγους. Τους περισσότερους τους έστρεψε στον ιδιωτικό τομέα και στην επιχείρηση του συζύγου της (σ.184).

Τη δήλωση του Αριστοτέλη Αλαφούζου αμέσως μετά την απόκτηση της «Καθημερινής» σε δειπνο, παριστάμενων των Παύλου και Ντόρα Μπακογιάννη, Κων/νου και Μαρίκας Μητσοτάκη, Νίκου Λιναρδάτου και Καλλιόπης Μπουρδάρα: *«Αγαπητέ Πρόεδρε θα ήθελα να πω ενώπιον όλων των παρευρισκομένων, ότι αυτή την εφημερίδα την αγόρασα μόνον και μόνον για να σε κάνω πρωθυπουργό!»* (σ.188)

Τώρα τι μεσολάβησε και άλλαξαν τόσο οι σχέσεις τους είναι κάτι που λίγοι γνωρίζουν...

Κάνει μια ανάλυση για το πόσο αργήσαμε να κατανοήσουμε τις σημαντικές αλλαγές με την πτώση του Κομμουνισμού και απορροφημένοι με τα εσωτερικά προβλήματα και σκάνδαλα δεν αντιδράσαμε, χάνοντας πολύτιμο χώρο στη διεθνή σκακιέρα (σ. 194)

Αναφέρεται στην δολοφονία του Π. Μπακογιάννη και το σημαντικότερο ρόλο που θα μπορούσε να έχει ο δολοφονηθείς, στο πλησίασμα των πολιτικών δυνάμεων εκείνη την εποχή. Θαρρώ όμως πως ολισθαίνει όταν συγκρίνει, έστω και σε προσωπικό επίπεδο, την περίπτωση του Μπακογιάννη με εκείνη του Γρ. Λαμπράκη (σ.199).

Μας εξηγεί πως διαταράχτηκαν οι σχέσεις με το περιβάλλον Μητσοτάκη, όχι όμως με τον ίδιο τον πρωθυπουργό, αλλά ένα ολόκληρο σύστημα όπως η ίδια το περιγράφει. Ήταν η υπόθεση της επέκτασης της σύμβασης της Intralot με το κράτος που προέβλεπε ότι η εταιρεία θα εισέπραττε προκαταβολικά δύο δις. δρχ. για να παραδώσει 2.500 μηχανές του Λόττο έως τα επόμενα τρία χρόνια. Η Φ.Π.Π. την έστειλε πίσω ως απαράδεκτη. Λίγο αργότερα έχασε το υπουργείο (σ.246).

Για τις παλιές αγάπες, που φαίνεται ότι δεν ξεχνιούνται, την επιθυμία της να παρευρεθεί στους γάμους του παιδιού του τέως και τη ρητή απαγόρευση του Έβερτ, στην οποία υπάκουσε (σ. 301).

Για τις στενές της σχέσεις με τον Χρήστο Λαμπράκη, τον Σταύρο Ψυχάρη, τον Μίνωα Κυριακού (σ. 306).

Για την προώθηση του Κώστα Καραμανλή από τον Έβερτ και πως αυτή η προτίμηση ενεργοποίησε την αντιπαλότητα του Πέτρου Τατούλη απέναντι στον Έβερτ (σ.324).

Για τον τρόπο που ο Αντώνης Σαμαράς πρόεδρος της Πολιτικής Άνοιξης, τότε, διέσωσε το Πα.Σο.Κ. και εγκλώβισε την Ν.Δ. με την πρόταση του, για τον Κωστή Στεφανόπουλο ως διάδοχο του Καραμανλή στην Π.τ.Δ.

Για τον κατευθυνόμενο, ενδεχομένως και επιπόλαιο τρόπο που αντιμετώπισαν οι Αμερικανοί το διαμελισμό της Γιουγκοσλαβίας, του προέδρου Κλίντον προεξάρχοντος (σ.343).

Μας αιφνιδιάζει με τη φωτογραφία της να αποδίδει φόρο τιμής στη Ρόζα Λούξεμπουργκ (σ.353).

Απασχολείται επί μακρῶ με την διοργάνωση των Ολυμπιακῶν αγῶνων για τους οποίους εργάστηκε υπέρμετρα, ως αρμόδια υπουργός. Μας μεταφέρει το κλίμα ὅτι ὅλα εἶχαν καθυστερήσει, τὰ ἔργα εἶχαν μείνει πίσω και ἦταν τὸ θέμα ἦταν ἀπολύτως ὀριακό. Τόσο ὀριακό που ἐτέθη και τὸ θέμα αν μποροῦσε ἡ κυβέρνηση της Ν.Δ. που διαδέχθηκε ἐκείνη του Πα.Σο.Κ. τέσσερις μόλις μῆνες πριν τὴν ἐναρξη, να προχωρήσει ἢ ἐπρεπε να ἀποδεχτεῖ τὸ γεγονός της ματαίωσης. Περιγράφει και τὴν νοοτροπία κάποιων «αθάνατων» που εἶχαν συνηθίσει να διαβιώνουν με τὴν παλάμη τεντωμένη, τις περιπέτειες με τὸ μέλλον των Ολυμπιακῶν ἀκίνητων, τις αντιρρήσεις της για πολλὰ θέματα, τις σχέσεις της πρόσωπα που συνεργαζόταν, τὴν μεγάλη οικονομική περιπέτεια με τὰ συστήματα ασφαλείας και τὸ προσωπικό της μικρὸ παράπονο για τὴν ἀνοργανωσιά στην τελετὴ ἐναρξης και τις θέσεις των ἐπισήμων. Εν κατακλείδι ἐμφανίζει θετικό πρόσημο στην ἐκτέλεση των Αγῶνων, δεν ἔχει, ἐπὶ της ουσίας, μετανιώσει για τὴν ἀνάθεση, τὸ θεωρεῖ ἐπιτυχία. Ἀντίθετα εἶναι σφόδρα επικριτική για τὸ θέμα του Χρηματιστηρίου, τις ἐνέργειες και τις εξαγγελίες (περί 7.000 μονάδων) του τότε πρωθυπουργού.

Μας μεταφέρει τὴν ἐρώτηση που ἔθεσε ὁ Πούτιν στον Κῶστα Καραμανλή για τὸ θέμα του ἀγωγού Μπουργκάς – Ἀλεξανδρούπολης: *«Αὐτό που κάνετε εἶναι πολὺ γενναίο. Ἐχετε συνειδητοποιήσει πόσο επικίνδυνο εἶναι;»* (σ.404).

Αναφέρει ἐπίσης τὸ, κατὰ τὴ γνώμη της, σημεῖο καμπῆς των Ἑλληνογερμανικῶν σχέσεων, ὅταν ὁ Κῶστας Καραμανλής, ἀρνήθηκε να υποχωρήσει σε ὡμές πιέσεις της Μέρκελ για τὴν ἀγορὰ των Γιουροφάιτερ (σ. 410).

Δεν καλύπτει τὸν Βουλγαράκη, ὅταν ως υπουργός Πολιτισμοῦ, μέσα στην κόλαση των πυρκαϊῶν του '07, ἀποκάλεσε, τὸν Κρόνιο λόφο, «ἐνα λόφο» (σ.411).

Αὐτὰ και πολλὰ ἄλλα περιγράφει για τὸ χρονικὸ διάστημα που βρέθηκε στα βαθιά τόσο του κόμματος, ὅσο και διαφόρων κυβερνήσεων. Στέκεται τιμητικὴ ἀπέναντι στους ἀρχηγούς που θήτευσε: Ράλλη, Ἀβέρωφ, Μητσοτάκης, Ἐβερτ, Καραμανλή. Δεν κρύβει τὴν ἀδυναμία, ἐνίστε και τὸν θαυμασμό της της για τὸν Ἀβέρωφ, ἀλλὰ και για τους Μητσοτάκη, Ἐβερτ, Καραμανλή, για διαφορετικούς, για τὸν καθένα λόγους.

Τέλος δεν ἔχει σχόλια για τὸ χρονικὸ διάστημα των τελευταίων δύο ἐτῶν, τις ἐπιλογές του νυν προέδρου της Ν.Δ. και τὴ διαβόητη συγκυβέρνηση. Ἡ ἐκδοση συνοδεύεται ἀπὸ πληθώρα φωτογραφιῶν στις οποίες εικονίζεται σε διάφορα στάδια της ζωῆς της και της πολιτικής της πορείας. Διαβάζεται εὐκόλα τόσο ἀπὸ τους πολίτες της ευρείας ἐκλογικῆς της δεξαμενῆς, της Β' Ἀθηνῶν, ὅσο και ἀπὸ τὸν κύκλο της, αν και ὁ τελευταῖος υποθέτω λίγο ἢ πολὺ θα ἦταν ἐνήμερος για ὅλα ὅσα περιγράφει στις 460 σελίδες του πονήματός της.

